

Bibik Natalya,

*Ph.D in economics, Associate professor of Construction Economics Department,
O. Beketova Harkiv National University of urban Engineering*

NEW APPROACHES FOR SELECTION OF OPTIMAL URBAN PLANNING DECISIONS

The problems of planning and development of territories, the expansion of the modern city has been examined in the article. Particular attention has been paid to town planning problems of urban development, a paradigm shift in the approach to the development of the city. Also, the basic approaches to urban planning have been determined. The main provisions of the best urban planning decisions have been provided. The article describes the functional dynamics of urban areas and its components. Special attention is paid to the energy saving and environmental-oriented development, the need to consider these indicators in decision-making in urban contemporary economy and the impact of these factors on the development of the city as a whole.

Key words: *civil engineering; urban engineering; urban planning decisions.*

REFERENCES

1. Planning Sustainable Cities - Global Report on Human Settlements 2009, available at: <http://www.unhabitat.org/content.asp?typeid=19&catid=555&cid=5607> (engl).
2. Ositnianko A. P., (2005), *Planuvannia rozvytku mista*, KNUBA, Kyiv, 386 p. (ukr).
3. Petrakovska O. S., Tatsii Yu. O., (2012), *Land Management. Volume 5. Sustainable development in urban areas*, TEMPUS, IV: UNITEH, 485 p. (ukr).
4. Friednchs J. and Vranken J. (2001), *European urban governance in fragmented societies*, in Andersen H. T. and R. Van Kempen (Eds), *Governing European Cities, Social Fragmentation, Social Exclusion and Urban Governance*, Ashgate, Aldershot, pp. 19-40 (engl).
5. Alain Bertaud and Stephen Malpezzi (2003), «*The Spatial Distribution of Population in 48 World Cities: Implications for Economies in Transition*», The Center for Urban Land Economics Research. The University of Wisconsin, available at: <http://alain-bertaud.com>. (engl).
6. *Ecumenopolis: Tomorrow's City*. Constantinos A-Doxiadis. From BRITANNICA Book of the year 1968, Encyclopedia Britannica, Inc. (engl).
7. *The problems of urbanization at the turn of the century* (2002), Oykumena, Smolensk, 328 p. (rus).
8. *Planning and development of urban and rural settlements* (2002), DBN 360-92** (rus).
9. Ositnianko A. P., Mamedov A. M. (2004), *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, Kyiv, issue 17, pp. 178-182 (ukr).
10. Halik M. (1988), *Wieliczka. Seven Centuries of Polish Salt*, Interpress Publishers, Warsaw (engl).
11. Lynch M. (2004), *Mining in World History*, Reaktion Books, London (engl).

© Бібик Наталія

Надійшла до редакції 07.11.2013

УДК 339.9

БІРЮК ОЛЕКСАНДР,

*заступник директора департаменту досліджень та аналізу
ТОВ "Девелопмент Констракшен Холдинг", м. Київ*

КОРПОРАТИВНА СТРАТЕГІЯ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

У статті розглядаються теоретичні аспекти реалізації корпоративних стратегій в умовах глобалізації. Виокремлено базові положення існуючих наукових підходів до поняття "глобалізація", канали її впливу на стратегії сучасних корпорацій.

Ключові слова: *світова економіка; глобалізація; корпорація; стратегія; корпоративна стратегія; стратегічні цілі корпорації.*

Постановка проблеми. Сучасна глобальна економіка перетворилася на арену гострої конкурентної боротьби на рівні держав, територій, корпорацій та окремих індивідуумів. Постійна трансформація й модифікація глобальних чинників розвитку є одночасно і джерелом значних загроз, і явним стимулом до вдосконалення форм завоювання корпоративного лідерства.

Особливо гостро зазначені проблеми стоять перед корпораціями, які представляють країни з перехідною економікою, адже зміни конкурентного ландшафту супроводжуються для них істотними перетвореннями базових принципів ведення бізнесу. У таких умовах виникає потреба в постійному моніторингу стратегій як власних, так й інших гравців глобальної економіки, у тому числі держав.

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки та реалізації корпоративних стратегій розглядалися в працях багатьох учених, зокрема О. Білоруса, А. Гальчинського, І. Дахно, М. Дмитренко, Д. Лук'яненко, Я. Жаліла, З. Луцишин, Є. Панченка, В. Рокочі, С. Соколенка, Л. Федулової, А. Філіпенка та ін.

На наш погляд, незважаючи на достатній обсяг інформації в цьому напрямку, наявність досить вагомих наукових досліджень, залишається відкритим питання про взаємозв'язок глобалізації та корпоративної стратегії. Адже висока динамічність світової економіки практично не залишає місця для статичних підходів до аналізу цієї проблеми: стратегії, які були успішні на глобальному ринку ще вчора, сьогодні можуть привести до краху.

Виходячи з викладеного вище, **мета** статті - ідентифікувати зміни в корпоративних стратегіях, обумовлені впливом процесів глобалізації, визначити фактори, що обумовлюватимуть ефективність корпоративної стратегії в середньостроковій перспективі.

Виклад основного матеріалу. Дослідження взаємозв'язків між глобалізацією та корпоративними стратегіями ускладнюється невизначеністю в питанні сутності глобалізації як такої, існуванням цілого ряду відмінних трактувань цього поняття. Відповідно дуже складно чітко екстраполювати понятійний апарат глобалізації на сферу корпоративних стратегій, тим більше в питаннях переваг і недоліків глобалізації - і загалом, і з точки зору конкретних суб'єктів господарювання.

Таким чином, важливим аспектом нашого дослідження є розгляд існуючих підходів до поняття "глобалізація" з подальшою їх інтерпретацією в контексті стратегічного менеджменту корпорацій. Науковий інтерес становить і проблема пріоритетності понять у ряду "корпоративна стратегія - глобалізація", їхніх взаємозв'язків.

Відзначимо, що питання про сутність глобалізації настільки складне, що багато дослідників узагалі ставлять під сумнів можливість її чіткої детермінації. Так, виділимо позицію Н. Смелзера, який зауважує, що саме поняття глобалізації - ідеологічно настільки переважана річ, що ніхто не знає, що ж воно означає, воно настільки розмите, що включає абсолютно все [1].

На наш погляд, такий підхід має право на життя, адже питання глобалізації розглядаються представниками широкого кола наук, кожна з яких досліджує вплив глобалізації на ті або інші сторони життя сучасного суспільства.

У цьому ж контексті розглядає сутність глобалізації В. Радаєв, який стверджує, що беззмістовність глобалізації - основа самого її характеру, це дійсно глобальний, що охоплює всі сфери життєдіяльності людей, процес [2]. Виходячи з таких позицій, учений рекомендує орієнтуватися на поняття "економічна глобалізація", яке, на його думку, набуває сьогодні принципового значення, дає можливість підкреслити особливу роль економічної діяльності у функціонуванні та розвитку суспільства.

У цілому спектр наукових думок, які є відображенням різного сприйняття процесу глобалізації, досить широкий - від визнання її багатоаспектності та всеосяжного характеру до характеристик її беззмістовності. Крім того, необхідно виділити такий принципово важливий момент: як стратегія підприємства, так і глобалізація є певною мірою "мозаїчними" поняттями, що ускладнює методи їх дослідження та оцінки.

Взаємозалежність між глобалізацією та корпоративними стратегіями можна зобразити в такий спосіб (рис. 1).

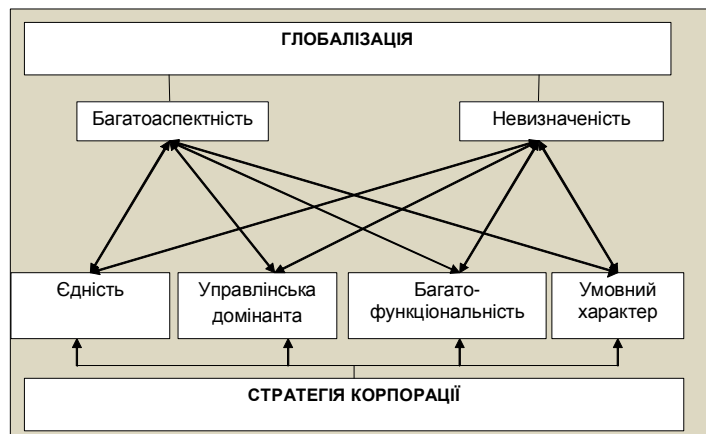

Рис. 1. Сутнісні зв'язки категорій "стратегія корпорації" та "глобалізація".

Невизначеність і багатоаспектність глобалізації кардинально впливають на змістовні характеристики корпоративної стратегії. Утім, на нашу думку, можна гіпотетично говорити й про існування зв'язку зовсім іншого порядку: стратегія корпорації впливає як на кількісні, так і на якісні ознаки глобалізації (насамперед, у цьому контексті йдеться про найбільші ТНК).

Щоправда, не всі дослідники визначають ТНК у ролі головних рушійних сил глобалізації. Так, відомий український економіст А. Гальчинський стверджує, що відбувається зміна суб'єктної складової глобалізаційних процесів: "Свого часу, визначальним суб'єктом економічної глобалізації виступала держава, потім - транснаціональна корпорація; інформаційна революція формує передумови утвердження творчої особистості у відповідній якості" [3].

Чи є підстави стверджувати, що зазначені трансформації (зокрема, домінанта особистості) викликають відповідні зміни в стратегії корпорацій, насамперед, у частині встановлення цілей і вибору методів їх реалізації? На нашу думку, на сучасному етапі такі процеси, хоча й відбуваються, їхня роль значно нижча в порівнянні з іншими, стійкими механізмами впливу глобалізації на корпоративні стратегії.

Як правильно відзначають відомі українські вчені О. Білорус і Д. Лук'яненко, значення таких трансформацій визначається внутрішніми обмеженнями людства: пануванням і жорстким егоцентризмом корпорацій, архаїчним суверенітетом, дезінтеграцією людської спільноти [4].

Таким чином, говорячи про глобалізацію на рівні національних держав і корпорацій, потрібно підкрес-

лити тенденцію до локалізації та дезінтеграції на рівні самих індивідуумів, яка проявляється, наприклад, в істотних диспропорціях у доступі до основних цивілізаційних благ.

Екстраполюючи зазначену тезу на предмет нашого дослідження, зазначимо таке:

- найтісніше особливості сучасного процесу глобалізації та корпоративна стратегія можуть бути взаємопов'язані за допомогою системи стратегічних цілей. У процесі формування та реалізації корпоративних цілей нерідко виникають конфлікти із цілями та інтересами індивідуумів, інших інституцій або держав;

- на сучасному етапі спостерігається безмежне домінування стратегічних цілей окремих корпорацій (як правило, ТНК) над цілями індивідуумів і навіть іноді над цілями національних держав. Це дозволяє окремим дослідникам стверджувати, що глобалізація фактично перетворюється на проблему взаємодії між розвинутою частиною світу та іншими суб'єктами [5];

- головним наслідком сучасного етапу глобалізації має стати гармонізація інтересів усіх суб'єктів, що дасть можливість вирішити найбільш важливі глобальні проблеми.

Більшість сучасних підходів до глобалізації у своїй основі орієнтуються на процеси об'єднання (економічного, політичного або соціального); відповідне формування єдиного світового простору в різних галузях людської діяльності; зміну формату відносин між індивідуумами, інституціями та державами.

Відомий дослідник М. Кастельс зазначає, що глобальна економіка - це економіка, яка здатна працювати як єдина система в режимі реального часу в масштабі всієї планети [6]. Звернімо увагу на один важливий аспект: учений стверджує, що глобалізація - це невідворотний історичний процес, але, описуючи її, він використовує слово "здатність", яким побічно визнає якусь умовність описаної ситуації.

У тих чи інших варіаціях концепція єдності підтримується більшістю вчених. Зокрема, М. Делягін визначає глобалізацію таким чином: "... Процес формування й послідовного розвитку єдиного загальносвітового фінансово-економічного простору на базі нових, переважно комп'ютерних технологій" [7]. Відзначимо, що цей економіст не самотній у своїй думці про визначальну роль інформаційних технологій у глобалізації: "Глобалізація - це процес, пов'язаний із прогресом інформаційних технологій, які надають процесу інтернаціоналізації світової економіки нові якості" [8].

Якщо розглядати ці визначення з точки зору корпоративної стратегії, можна прийти до висновку, що, з одного боку, об'єднання світового економічного простору

призводить до зниження бар'єрів (насамперед, адміністративних) для економічної діяльності, з іншого, воно послаблює вплив глобальних чинників і в підсумку призводить до зростання невизначеності. Акценти на зниженні бар'єрів дуже часто зустрічаються й у визначеннях глобалізації. Так, Б. Паркер саме в подоланні традиційних бар'єрів між націями (у першу чергу - просторових і часових) убачає сутність глобалізації [9].

В. Бек запропонував таке визначення глобалізації: "... Необмежені щоденні дії в різних вимірах економіки, інформації, екології, техніки, транскультурних конфліктах і громадянському суспільстві ..." [10]. Таким чином, екстраполяція цього визначення на стратегію підприємства дозволяє стверджувати, що вона є "глобалізованою" в разі, коли діяльність на зовнішніх ринках є звичайною, щоденною. Цей учений визначив, що в економіці глобалізація означає настання денационалізованого капіталізму, ключовими гравцями якого є ТНК, які виходять з-під національно-державного контролю.

Можна стверджувати, що сучасні підходи до змісту глобалізації у своїй більшості є неоднозначними - разом із загальноновизнаними характеристиками вчені виділяють певною мірою дискусійні ознаки, які складно безпосередньо ідентифікувати за ступенем впливу на економічну діяльність корпорацій. У контексті корпоративної стратегії, на наш погляд, потрібно говорити про існування деяких постійних і змінних ознак глобалізації, які для кожної окремої корпорації є різноспрямованими за характером впливу.

У багатьох роботах використовуються досить спрощені підходи до питання про вплив глобалізації на стратегію економічних суб'єктів загалом і корпорацій зокрема. Насамперед, дослідники акцентують увагу на тих конкретних перевагах, які виникають у зв'язку з глобалізацією економічної діяльності. Досить часто в цьому контексті аналізують і негативні риси впливу глобалізації.

Можна виділити найбільш поширені з них: нерівномірний розподіл світового доходу на користь високорозвинених країн; економічна, фінансова й політична експансія розвинених країн; поглиблення міждержавної диференціації за рівнем економічного розвитку; тенденції до зникнення національних особливостей народів та етносів; зростання залежності слаборозвинених країн від їхніх стратегічних партнерів.

Утім, виходячи із запропонованого нами вище положення про необхідність виділення постійних і динамічних переваг і недоліків глобалізації, такий підхід видається не зовсім коректним у своїй основі.

Абсолютна більшість наведених механізмів впливу глобалізації на стратегію та діяльність корпорації є змінними та різноспрямованими (табл. 1).

Таблиця 1. - Характеристика впливу глобалізації на стратегію корпорації

№	Характеристика	Можливий позитивний вплив	Можливий негативний вплив
1	Єдність глобалізованих ринків	- потенційна зміна конкурентної позиції; - зростання ємності ринків	- загострення конкурентної боротьби
2	Уніфікація	- можливість реалізації єдиних правил управління	- посилення впливу зовнішніх факторів; - зниження рівня спеціалізації
3	Історично об'єктивний характер	- нові можливості розвитку для корпорацій	- для переважної більшості корпорацій власна стратегія має похідний від глобалізації характер
4	Інформатизація	- динамічність економічних процесів; - зростання продуктивності виробництва	- зростання кількості зовнішніх загроз; - зростання рівня залежності від інформаційних потоків
5	Технологічні зміни	- ефективне використання наявних ресурсів	- домінування корпорацій із розвинених країн

Ураховуючи значний вплив глобалізації на корпоративну стратегію, необхідно говорити про своєрідне поєднання переваг чи недоліків глобалізації з характеристиками стратегічно орієнтованого управління. Для корпорацій, які виникли в країнах із перехідною економікою, виникає питання про можливості протидії експансії світових лідерів у тій чи іншій галузі. Досить часто існують фактори, які дають їм можливість успішно конкурувати на внутрішніх ринках із провідними ТНК:

- по-перше, керівництво міжнародних корпорацій не завжди готове до особливостей ринків, що розвиваються;

- по-друге, компанії з країн, які розвиваються, можуть залучати капітал і співробітників із розвинених країн;

- по-третє, великі міжнародні гравці неохоче підлаштовують власну стратегію до умов конкурентної боротьби на ринках, що розвиваються.

Зокрема, Т. Ханна і К. Палепу дотримуються думки про деякі переваги національних компаній на внутрішньому ринку. Так, якщо детально розглянути запропоновані опції, які визначають переваги національних компаній над міжнародними корпораціями, можна помітити, що їхня природа визначається як позитивними, так і негативними аспектами глобалізації. Таким чином, національні підприємства можуть повною мірою скористатися перевагами в частині зниження бар'єрів для руху капіталів і робочої сили; але їхня стратегія, яка базується на національній ідентичності, не завжди логічно вписується в загальноприйняті світові стандарти [11].

Висновки

Підсумовуючи дослідження питань, пов'язаних із трансформацією корпоративних стратегій у глобалізованому світі, зазначимо таке:

1. Складність і суперечливість окремих аспектів глобалізації значною мірою ускладнюють процес формування та реалізації корпоративної стратегії. З одного боку, у корпорацій виникають абсолютно нові можливості, з іншого - об'єктивно ускладнюється досягнення корпоративних цілей.

2. Фактично на сучасному етапі необхідно говорити про динамічність у визначенні впливу глобалізації на корпоративні стратегії. Фактор, який однозначно негативно впливає на діяльність одного підприємства, може створити безліч переваг для іншого економічного агента.

3. Диспропорції в економічному розвитку, які продовжують поглиблюватися, ставлять питання не лише

про можливість ефективної стратегії корпорацій із країн з транзитивною економікою на глобальному рівні, а й про проблеми протидії експансії ТНК на внутрішньому ринку.

У подібних умовах корпоративна стратегія трансформується в систему постійного пошуку відповідей і рішень на виклики, які виникають у динамічному глобальному економічному середовищі. При цьому ступінь залучення корпорації в глобальні економічні процеси може не корелювати з впливом глобальних чинників на результативність корпоративної стратегії. Отже, у середньостроковій перспективі можна прогнозувати переоцінку існуючих принципів розробки та реалізації корпоративних стратегій у бік збільшення ролі факторів невизначеності в економічній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Neil J. Smelser. The handbook of economic sociology / Neil J. Smelser, Richard Swedberg. - [2nd ed.] - Princeton University Press, 2005. - 752 p.
2. Радаев В. В. Экономическая глобализация: Содержание и противоречия / В. Радаев // Вестник Московского университета: Сер.6: Экономика. - 09/2008. - № 5. - С. 3-13.
3. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. - 2009. - № 1. - С. 4-18.
4. Глобалізація і безпека розвитку: [монографія] / [кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус]. - К. : КНЕУ, 2001. - 733 с.
5. Иноземцев В. Л. На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия : сборник / В. Л. Иноземцев. - М. : Экономика, 2003. - 776 с.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: Экономика, общество, культура / М. Кастельс ; [пер. с англ.]. - М. : Высш. шк. экономики, 2000. - 608 с.
7. Делягин М. Мировой кризис. Общая теория глобализации / М. Г. Делягин. - [3-е изд., перераб. и доп.]. - М. : ИНФРА-М, 2003. - 768 с.
8. Прикладные аспекты глобализации : материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых "Глобальный мир". - М. : Изд. дом "Новый век", 2001.
9. Parker B. Globalization and Business Practice: Managing Across Boundaries / B. Parker. - London : Sage Publishing Ltd, 1998. - 655 p.
10. Beck U. Was ist Globalisierung? / U. Beck. - Frankfurt a. M., 1999.
11. Khanna T. Emerging Giants: Building World-Class Companies in Developing Countries / T. Khanna, K. Palepu // Harvard Business Review. - 2006. - October. - Pp. 60-69.

Бирюк Александр,

*заместитель директора департамента исследований и анализа
ООО "Девелопмент Констракшен Холдинг"*

КОРПОРАТИВНАЯ СТРАТЕГИЯ И ГЛОБАЛИЗАЦИЯ: ВЗАИМОСВЯЗИ И ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО ЭТАПА

В статье рассматриваются теоретические аспекты реализации корпоративных стратегий в условиях глобализации. Выделены базовые положения существующих научных подходов к понятию "глобализация", каналы ее влияния на стратегии современных корпораций.

Ключевые слова: мировая экономика; глобализация; корпорация; стратегия; корпоративная стратегия; стратегические цели корпорации.

Biriuk Oleksandr,
Deputy director of Research and Analysis Department
Ltd "Development Construction Holding "

THE CORPORATIVE STRATEGY AND GLOBALIZATION: INTERCONNECTIONS AND CHALLENGES OF THE MODERN STAGE

This article deals with processes of transformation of corporate strategies in the conditions of globalization. Its' main qualities, on the basis of study of different approaches to the essence of globalization, are determined - the formation of single economical area, format change of relations between different subjects, information and technical changes.

But together with generally accepted characteristics of globalization can be highlighted also discussion features which are difficult to identify by the degree of influence on the activity of today's corporations: unequal distribution of world income in favor of developed countries, financial, economic and political expansion of developed countries, deepening of cross-country differentiations by the level of economical development, trends to the disappearance of national features, etc.

It is grounded, that connection between globalization and corporate strategies found in process of strategic aims' achievement. However, at present stage, the most powerful TNCs can dominate over the aims of other economic agents.

Taking into the consideration the significant impact of globalization on the corporate strategy, it is necessary to talk about the unique combination of advantages or disadvantages of globalization of strategically oriented performance management within the enterprises themselves. The factor, which clearly negatively influences on the activities of one company, can create numerous benefits for other economic agent.

In similar conditions corporate strategy gradually transforming into the system of constant search of answers and decisions to the challenges, which arise in the dynamic global economic environment. However, the degree of involvement of corporations in global economic processes can't be correlated with the impact of global factors on the effectiveness of corporate strategy. In the medium term, we can predict the revaluation of existing principles of developing and implementing corporate strategies in the part of consideration impact of "global" factors.

Key words: world economics; globalization; corporation; strategy; corporative strategy; strategic goals of corporation.

REFERENCES

1. Neil J. Smelser and Richard Swedberg (2005), The handbook of economic sociology, 2nd ed., Princeton University Press, 752 p. (engl).
2. Radayev V. V. (2008), Economic globalization: Content and contradictions, *Bulletin of Moscow University, Ser.6: Economics, The Science Journal*, № 5, pp. 3-13 (rus).
3. Halchynskiy A. (2009), The methodology of economic globalization's analysis: logic of update, *Ekonomika Ukrainy [Economics of Ukraine]*, № 1, pp. 4-18 (ukr).
4. Bilous O., ed. (2001), Globalization and Development Security, monograph, Kyiv National Economic University, Kyiv, 733 p. (ukr).
5. Inozemtsev V. L. (2003), At the turn of the era. Economic trends and non-economic consequences, Moscow, 776 p. (rus).
6. Castells M. (2000), Informational era: Economy, society, culture, trans. from English, High school of economics, Moscow, 608 p. (rus).
7. Delyagin M. (2003), The world crisis. General theory of globalization, 3rd ed., INFRA-M, Moscow, 768 p. (rus).
8. Applied aspects of globalization: Proceedings of a permanent interdisciplinary seminar Club of Scientists «Global Peace» (2001), Moscow (rus).
9. Parker B. (1998), Globalization and Business Practice: Managing Across Boundaries, Sage Publishing Ltd, London, 655 p. (engl).
10. Beck U. (1999), Was ist Globalisierung?, Frankfurt a. M. (ger).
11. Khanna T., Palepu K. (2006), Emerging Giants: Building World-Class Companies in Developing Countries, *Harvard Business Review*, October, pp. 60-69 (engl).

© Бірюк Олександр
Надійшла до редакції 26.11.2013